

EL TEMPS

DIRECCIÓ, ADMINISTRACIÓ, PUBLICITAT I VENDES: Avda. del Baró de Càrcer, 40, 13. 46001 València. Telèfon: (96) 352 48 69. Fax: (96) 352 09 83.

REDACCIÓ DE BARCELONA: Carrer de Casanova, 46, 4-2. 08011 Barcelona. Telèfon: (93) 451 03 75 i 323 00 71. Fax: (93) 323 35 41.

REDACCIÓ DE MALLORCA: Plaça de Caterina Thomàs, 4, 4rt, B. 07001 Palma de Mallorca. Telèfon: (971) 72 07 96. Fax: (971) 72 07 63

EDITA: Edicions del País Valencià, S.A.
PRESIDENT: Rafael Mansanet.
EDITOR: Eliseu Climent.

DIRECTOR: Oriol Castanys.

SUBDIRECTOR: Miquel Alberola.

REDACCIÓ DE VALÈNCIA: Jordi Sebastià (Cap de redacció), Lola Carrasco, Ignasi Pellicer i Rafa Gil (Fotògraf).

REDACCIÓ BARCELONA: Assumpció Maresma (Cap de redacció), Oriol Malló, Pere Martí, Eduard Voltas i Mercè Montoliu.

REDACCIÓ MALLORCA: Miquel Payeras.

CORRESPONSALS: F. Robert (Andorra), C. Bellmunt (Tarragona), P. Alberola (Alacant), X. Planas (Girona), P. Codonyan (Perpinyà), J. Casaprima (Lleida).

RÚBRICUES: Andreu Alfaro, Jordi Balló, Ramon Barnils, Pere Calders, Fabià Estapé, Joan F. Mira, Vicent Partal, J.J. Pérez Benlloch, Manuel Vicent.

COL·LABORADORS: E. Aguilera, J. Alandes, S. Alcalà, J. Fèlix, L.L. Bonada, F. Bueno, F. P. Burguera, X. Bussé, J. A. Benach, F. Caballero, Romà de la Calle, C. Capdevila, Antoni Castel, E. T. Climent, J. Comellas, A. Cort, S. Cucurella, M. Domínguez, X. Duran, M. Ferrando, L. Ferri, V. Franch, C. Gàmez, J.L. Guarner, A. Guasch, J.M. Játiva, J. M. Lloró, J. Marí, X. Mínguez, J. Morell, T. Picasso, M. Porta Perales, P. Quintana, A. Reig, J. Reus, M. Serra, J. L. Sibera, M. Soler, F. Torrent, X.R. Trigo, E. Vizcarra.

COL·LABORADORS GRÀFICS: J. Andrés, J.Celià, S. Llosà, J. Morera, V. Navarro i C.Puértolas

ARXIU: Jesús Prats (Fotografia), Marina Estarlich (Documentació).

PUBLICITAT I PROMOCIÓ: Jordi Enguix (Cap de publicitat), Pole Position (Catalunya) (93) 302 26 61. Fax: (93) 317 83 45. Intermedia, SA (Madrid) (91) 319 06 51. Fax: (91) 310 66 22.

SUBSCRIPCIONS: Xelo Tortosa.

PRODUCCIÓ: Francesc Sellés i Josep Agustí (Correcció lingüística), Lina Casanovas (Maquetació), Faust Ripoll (Edició), Rosanna Puchades (Textos).

DISSENY: Enric Satué.

FOTOMECÀNICA: Eina Edicions SL, Anón, Selectrom.

IMPRESSIÓ: Gràfiques Morvedre.

DIPÒSIT LEGAL: V.853-1984

Control difusió

Cap part d'aquesta publicació pot ser reproduïda per cap mitjà, ja siga mecànic, fotogràfic, electroòptic, magnètic, de fotocòpia, o qualsevol altre, sense permís de l'editor.

Un altre V Centenari

El 31 de març de 1492 el rei Ferran d'Aragó i la reina Isabel de Castella van firmar a Granada l'edicta d'expulsió dels jueus de tots els territoris de les corones castellana i aragonesa. L'expulsió es promulgava, segons diu l'edicta mateix, a fi d'evitar el dany que els jueus causaven a la religió cristiana. El document exposa també tots els esforços que havien fet el rei i la reina durant els anys anteriors per evitar la influència dels jueus actius sobre els conversos i per preservar la puresa de la fe cristiana: havien aïllat els jueus en els seus barris, havien establert la Santa Inquisició, i havien expulsat ja els jueus d'Andalusia. Però tot això no havia produït els efectes desitjats, i per tant calia acudir a la solució final, a l'expulsió absoluta i sense concessions. Així, en poques setmanes, entre cent cinquanta mil i dos-cents mil jueus van ser obligats a malvendre tots els seus béns, amb la prohibició d'emportar-se or, plata o pedres precioses, i van ser posats en la frontera de Portugal o embarcats en els ports mediterranis. Es produïa un èxode forçat d'unes dimensions que no tenien precedent en tot Europa. Mai no s'havia donat una expulsió tan radical, tan perfecta i tan multitudinària com aquella. Era un triomf del precoç estat modern dels Reis Catòlics, i alhora l'aplicació més extrema de conceptes religiosos i socials estrictament retrògrads, com el de la unitat religiosa.

Tot fa pensar que va ser aquest principi —el de la unitat religiosa dels territoris, reforçat per la recent conquesta de Granada— el principal factor que va impulsar el decret d'expulsió. Dins el concepte de "Regne Unit dels monarques", no hi havia espai per a la diferència, ni per a la tolerància de la diversitat. Es podia tolerar —només durant un temps: després van ser igualment expulsats del cos social— els moros rurals i vençuts, explotats i marginats, sense influència, però no la presència activa de grups urbans influents i cohesionats com eren els jueus. El factor econòmic, la competència dels financers i mercaders jueus, la rapacitat reial i

senyorial, l'odi popular estimulat ja des de molt de temps abans, són elements que expliquen en part el procés que va portar a l'expulsió. Però aquests factors també existien en altres regnes d'Europa, i no van produir el mateix efecte. La diferència cal buscar-la en la brutal idea d'unitat que dominava el pensament dels Reis Catòlics: unitat de pensament, unitat política i territorial, unitat de poder i unitat religiosa. No és casualitat que l'organisme encarregat d'assegurar aquesta unitat sense fissures, La Inquisició, ja ha estat la primera institució que arriba a actuar en un àmbit "espanyol", i la primera intervenció formal i real d'un òrgan castellà als regnes de la Corona d'Aragó. La Inquisició, autoritat suprema i única, va ser el primer gran instrument de la "unitat d'Espanya". I era, cal recordar-ho, la Inquisició castellana.

Cal recordar també que, amb una forta presència jueva, la història d'aquests regnes hauria estat segurament més pròspera, més dinàmica, i més europea, i hauria produït una societat molt menys dogmàtica i molt més tolerant. Per al futur dels països ibèrics, l'expulsió dels jueus ha estat bastant més important, i de transcendència molt més gran, que el viatge de Colom a les Índies. Però el V Centenari de l'expulsió no ha merescut cap commemoració solemne i pública. Probablement, perquè una commemoració pública hauria de posar en dubte massa creences immutables, i faria perillar alguns dels mites més sòlidament construïts.